

דפי מקורות- שיעור בנושא: כיבוד הורים!

הסיבות למצוות כיבוד אב ואם:

הרמב"ן: ההורים שותפים להקב"ה ביצירה:

כבד את אביך. הנה השלים כל מה שאנו חייבין בדברי הבורא בעצמו ובכבודו, וחזר לצוות אותנו בעניני הנבראים, והתחיל מן האב שהוא לתולדותיו כענין בורא משתתף ביצירה, כי השם אבינו הראשון, והמוליד אבינו האחרון, ולכך אמר במשנה תורה (דברים ה טז) כאשר צויתך בכבודי כן אנכי מצוך בכבוד המשתתף עמי ביצירתך. ולא פירש הכתוב הכבוד, שהוא נלמד מן הכבוד הנאמר למעלה באב הראשון יתברך, שיודה בו שהוא אביו ולא יכפור בו לאמר על אדם אחר שהוא אביו, ולא יעבדנו כבן לירושתו, או לענין אחר שיצפה ממנו, ולא ישא שם אביו וישבע בחיי אביו לשוא ולשקר. ויכנסו בכלל הכבוד דברים אחרים, כי בכל כבודו נצטוונו, ומפורשים הם בדברי רבותינו (קדושין לא:), וכבר אמרו (שם ל:) שהוקש כבודו לכבוד המקום:

וכאשר המצוה הזאת היא בתחתונים, כן נתן שכרה באריכות ימים בארץ אשר יתן לנו. ועל דעת רבותינו (קידושין לט:) ענין הכתוב **למען יאריכון ימיך ועל האדמה**, יבטיח כי במצוה הזאת יהיו כל ימותינו ארוכים, כי ימלא השם ימינו בעולם הזה, ויהיו ארוכים בעולם הבא שכלו ארוך, ותהיה ישיבתנו לעד על האדמה הטובה שיתן לנו, ובמשנה תורה (דברים ה טז) פירש למען יאריכון ימיך ולמען ייטב לך על האדמה, והנה הם שתי הבטחות: (פרק כ' יט)

ספר החינוך: לגמול חסד למי שגמל עמנו (לא להיות כפויי טובה להורים שעמלו בגדולנו):

לג. מצות כיבוד אב ואם.

לכבד האב והאם, שנאמר) שמות כ יב (כבד את אביך ואת אמך וגו'. ובא הפרוש) קדושין לא, ב (אי זהו כבוד, מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מכניס ומוציא .

משרשי מצוה זו, שראוי לו לאדם שיכיר ויגמל חסד למי שעשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנכר וכפוי טובה שזו מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני אלקים ואנשים. ושיתן אל לבו כי האב והאם הם סבת היותו בעולם, ועל כן באמת ראוי לו לעשות להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו לעולם, גם יגעו בו כמה יגיעות בקטנתו, וכשיקבע זאת המדה בנפשו יעלה ממנה להכיר טובת האל ברוך הוא שהוא סבתו וסבת כל אבותיו עד אדם הראשון, ושהוציאו לאור העולם וספק צרכו כל ימיו והעמידו על מתכנתו ושלמות אבריו, ונתן בו נפש יודעת ומשכלת, שאלולי הנפש שחננו האל, יהיה כסוס כפרד אין הבין, ויעריך במחשבתו כמה וכמה ראוי להזהר בעבודתו ברוך הוא .

דיני המצוה, כגון כבוד זה מנכסי מי חייב לעשותו אם משל אב או משל עצמו, והלכה) שם לב א (משל אב אם יש לו נכסים לאב ואם לאו יחזר הבן אפילו על הפתחים) עי' ירושלמי קידושין א ז (ויאכיל אביו, וכבוד אב ואם אי זה קודם ועד היכן כבוד אב, ואם מחל על כבודו אם יהיה מחול. ואם יראנו עובר על דברי תורה באיזה לשון ימנעוהו, ואם יצוהו אביו לעבר על דברי תורה שלא יאמינהו בזה, וכי חייב לכבדו בחיו ובמותו, וכיצד הוא הכבוד במותו, ויתר פרטיה, מבוארים בקדושין וקצת מהן במקומות אחרים (מהגמרא) יו"ד סימן ר"ס).

ונוהגת בכל מקום ובכל זמן בזכרים ובנקבות) קידושין לא, א (כל זמן שאפשר להן, כלומר בכל עת שלא ימנעו אותן בעליהן. והעובר עליה, בטל עשה וענשו גדול מאד שנעשה כמתנכר לאביו שבשמים, ואם יש כח בבית דין כופין אותו כמו שכתבנו למעלה) במצוה ו (שבבטול עשה כופין בית דין .

אברבנאל: תנאי להעברת מסורת התורה מדור לדור:

יסוד המצווה הזאת הוא כדי שתהיה קבלת ההורים חשובה בעיני האדם, ויאמין בה ויסמוך עליה, ולהיות כוח הדיבור הזה להאמין בקבלת הראשונים שהוא עיקר כולל בתורה ולא יצויר מציאות (של התורה) בלתי, לכן הדיבור הזה מכלל הדבורים החמשה האלוניים אשר בלוח האחד ולא היה מהדיבורים האנושיים שהיו בלוח השני (פרשת יתרו)

ר' נתן ברסלב: כבוד אב ואם – תוספת הארה ותיקון למידות שעל ידם אנו עובדים את ה':

ליקוטי הלכות יורה דעה מצוות כיבוד אב ואם:

ההורים נותנים את הלבוש לנשמה (המידות) שעל ידי זה האדם יכול לעבוד את ה' ולהרבות בכבודו שמים, וע"כ כיבוד הורים מטהר ומוסיף כוח בלבוש הנ"ל:

ועל-כן צונו התורה לכבד אב ואם, כי עקר הכבוד נמשך מהם, כי עקר הכבוד תלוי בהולדה ד"קא כנ"ל. (שעל ידי ההולדה מתווספות עוד נשמות עוד יהודים עובדי ה' ומתרבה כבודו ...) וזה שמובא בכתבי האר"י בסוד מצוה זו שמאב ואם נמשך לבושים (בנין המידות) להבנים שכל המצוות נעשין על-ידי אלו הלבושים (המידות הן הבסיס לכל העשייה שלנו הרוחנית והגשמית) ובשביל זה צריך לכבדם, ע"ן שם. כי כל המצוות שעושים הם בחינת כבוד ה' יתברך. וכל הכבוד של ה' יתברך תלוי בהאדם הנולד מאב ואם ד"קא על-ידי בחינת אתערותא דלתתא כנ"ל. ועל-כן כל המצוות שהם בחינת כבודו יתברך נעשין על-ידי סיוע אב ואם, דהינו על-ידי הלבושים שלהם, כי עקר הכבוד תלוי בהם ד"קא כנ"ל:

וזה בחינת כבוד אב ואם, כי כל אחד צריך לתן כבוד לאביו ואמו. ועל-ידי-זה שנותן להם כבוד, על-ידי-זה נמשכין עליו לבושי כבוד ומפשיט מעצמו בגדים הצואים ונתלבש במלבושי כבוד לנשמתו בבחינת כי מכבדי אכבד. (יוצא שתיקון מידות הנפש שלנו תלוי בכיבוד הורים...) כמו שאמרו רבותינו ז"ל, איזהו מכבד המכבד את הבריות, שנאמר, כי מכבדי אכבד. נמצא, כשנותן כבוד לאביו ואמו. אזי נמשך עליו מהם כבוד בבחינת כי מכבדי אכבד, ובה תלוי כל התורה כלה ותיקון כל המעשים טובים כשזוכה להמשיך לעצמו כבוד מאביו ואמו, הינו בחינת מלבושי כבוד לנשמתו, שבה מפשיט מעצמו בגדים הצואים ומלביש את עצמו במלבושי כבוד.

ועל-כן אף-על-פי שהאדם מחיב לכבד את כל אחד מישראל, כמו שאמרו רבותינו ז"ל, איזהו מכבד וכו', אף-על-פי-כן עקר הכבוד צריך לתן לאביו ואמו, כדי להמשיך מהם על-ידי-זה לבושי כבוד כנ"ל, כי בהם תלוי עקר לבושי כבוד שצריך לקבל מהם, כי כל תקוני מעשיו תלויים כפי המלבושים לנשמתו שזוכה לקבל בכל עת מאביו ואמו, כי לבושי נשמתו מקבלין תמיד חיות מאביו ואמו, כי שם שרשו.

ועל-כן צריך לכבדן כדי שיהיו הלבושים בבחינת לבושי כבוד, בבחינת כי מכבדי אכבד כנ"ל.

גם על-ידי שנותן כבוד לאביו ואמו על-ידי-זה מחזיר את הכבוד לשרשו שהוא ה' יראה, כי שם אצל אב ואם הוא שרש ה' יראה, כי אב ואם הם בחינת שתי אותיות ראשונות של שם הויה שהם יה כדוע, ויה הוא בחינת יראה כמו שכתוב, כי ביה ה' צור עולמים, ותרגומו, דחילו ה'. כי עקר ה' יראה הוא בבחינת הולדה, בבחינת ברית, בבחינת בראשית ברית אש, ירא בשת, כי תמן תליא יראה, כמו שכתוב אצל יוסף שהיה שומר הברית, את האלקים אני ירא. ועל-כן אביו ואמו שזכו להולידו, ומאחר שזכו להולדה דקדשה מזוהגם, על-כן זוהגם הוא בבחינת שמירת הברית שהוא בחינת יראה כנ"ל. ועל-כן הזהירה תורה, איש אמו ואביו תיראו. כי שם מקום ה' יראה ועל-כן צריך לכבדן כדי להעלות הכבוד ולהחזירו לשרשו שהוא יראה כנ"ל: ועל-כן הקישן המקום לכבודו, כי כל כבוד המקום תלוי בכבוד אב ואם. שעל-ידי-זה מעלה את הכבוד לשרשו ומלביש את נשמתו בלבושי כבוד, שבה תלוי כל תקון מעשיו הטובים שהם עקר כבודו יתברך וכו' כנ"ל:

הרב קוק זצ"ל : כיבוד אב ואם מרבה את החיים הרוחניים:

כשם שהשפעת החיים בהתחלתם באה מאב ואם,
כך כבוד אב ואם, המרבה את קישורם הנפשי במקורו אל יוצאי חלציהם מצד ערכם הנשמתי,
מרבה את החיים.
כבד את אביך ואת אמך למען יאריך ימך, ופשיטא שאורך ימים זה משמש לעולם שכולו טוב וכולו
ארוך. (קובץ ד, קח)